



To tātou Ipukarea, To Tatou Tupa'upa'u Tuatau

I teia mata'iti 2020, te tomo nei te basileia Kūki 'Āirani ki roto i teta'i teretere'anga i raro ake i te parāni 'ānere (100) mata'iti ko te Parāni tūranga tau no te basileia 2020+ (NSDA 2020+). Ko te parāni teia tē ka tupa'u atu i te Kaveinga Nui, 2016 -2020.

Ka tūranga mai teia au peapa 'akamārama'anga i to tātou 'aere'anga. 'E ōrama ta rātou ka 'o'ora mai ki to tātou basileia, 'e parāni teta'i kia āru tātou ma te 'okota'i o te ngākau kia rauka teia ōrama

'Ea'a te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+

Ko te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020, ko te ōrama teia a to tātou basileia kia rauka te tūranga ora'anga mātūtū o to tātou iti-tangata. Ko te parāni 'ānere mata'iti, ko te ara teia 'e rauka ai te ōrama no te rāvenga tau.

Ko te parani mua ainei teia?

'E ōrama basileia, 'e ture 'akano'ono'o basileia ta te Kūki 'Āirani i te au mata'iti ravarāi, inārā, i te mata'iti 2007 kua tapa'ia te ingoa o teia parāni ko te Kaveinga Nui 'ē kua rau-maire 'ia te reira ko te parāni 2007 – 2010. Āru mai i teia ko te Kaveinga 2011 – 2015, Kaveinga 2016 – 2020. I teia 'ati'anga nei te te'ate'amamao nei tātou no te NSDA2020+.

Ka kitea teia ki runga i te 'ātui roro-uira: www.pmooffice.gov.ck

Ka 'akapē'ea 'e rauka mai ei teia 'Ōrama 'ānere mata'iti?

Ko te au tau pu'apinga koia oki ko te 100 mata'iti, 25 mata'iti e te 5 mata'iti. Ko ta tātou Ōrama 'ānere (100) mata'iti kua tarai ia ki roto i ta tātou Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+, pēra te au 'akairo kia umuumu to tātou basileia. Ei rāvenga kia rauka teia au 'akairo, 'e kena 'anga'anga 25 mata'iti teta'i tei 'akano'o 'ia kia tau ki te au tuātau, pērā te au 'āti'anga ma te 'anga'anga kāpipiti ki ta tātou ōrama 'ānere (100) mata'iti. Ko teia au kena 'anga'anga 25 mata'iti, ka 'ākarakara'ia 'ē ka paunu'ia te reira i te au rima (5) mata'iti nā roto i te tā'anga'anga 'anga i teta'i vaito 'ē 'ā (4) tei 'akano'ono'o 'ia, kia vai rāi to tātou kaveinga ki runga i te ara tei 'akano'o'ia.

'Ea'a ta tātou Ōrama no te tūranga ora'anga tau?

Ka rave'ia teta'i au 'Uri'uri'anga / ko'iko'i'anga manako kia rauka teta'i 'aite'anga mānea o te ora'anga tau tei arapaki ki te ora'anga o te iti-tangata Kūki 'Āirani. 'Inārā te vai nei te 'āite'anga o te ora'anga tau koia 'oki ko te tū-mataora, te ora'anga meitaki 'ē te marū. Ko te ora'anga tau i roto i ta tātou ōrama 'ānere (100) mata'iti, kia rauka ia tātou teia tūranga i te au tu'anga ravarāi – te tua o te kōpapa 'ē te manako, no to tātou basileia, no te au matakeinanga 'e no tātou tātakita'i. Te 'ākara nei tātou i teta'i ora'anga tau i roto i te tu'anga kimi pu'apinga, tu'anga o te iti-tangata 'ē pērā i roto i ta tātou peu māori. Te tautā nei tātou kia rauka te ora'anga tau ki roto i te Marae Ora, tu'anga 'āpi'i 'ē te tūranga tau o te Aorangi. Ko ta tātou ōrama kia rauka teta'i tūranga tau no te au tu'anga akateretere'anga 'ē te 'akano'ono'o'anga tūkētūkē. Mei tei tā'iku'ia – te 'anga'anga nei tātou kia rauka te ora'anga tau no tātou pouroa i roto i te au tu'anga katoatoa

Ka 'akapē'ea tātou me 'akamata?

Tei roto rāi tātou i te taka'inga mua i te 'āmani'anga i ta tātou Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+, te kena 'anga'anga mua no te 25 mata'iti 'ē ta tātou parāni 5 mata'iti, koia 'oki ko te ko'iko'i'anga manako 'ē te te'ate'amamao'anga. Kua akatupu'ia tetai Kūmiti no te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+ mei roto mai i te au mema o te au tu'anga tūkētūkē mei te Kavamani, au tu'anga takakē 'ē te au putuputu'anga i vao ake i te Kavamani. Ko te Kūmiti Nui o te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+ kua vā'i'ia rātou, 'ē 'ā (4) kūmiti rikiriki, to te Karere, Ko'iko'i manako, 'Akameitaki tūranga 'ē te Kimi matatio.

Ko te Kūmiti-Iiti no te Karere, ka 'ōronga 'ia te tu'anga kave Karere o te Ara Akapapa'anga Nui 2020+ ki te iti-tangata, ko te Kūmiti-Iiti no te Ko'iko'i Manako, na rātou e 'akate'ate'amamao i te au 'anga'anga no te ko'iko'i i te manako o te iti-tangata, ko te Kūmiti-Iiti no te 'Akameitaki Tūranga, na rātou e akatere i te au 'anga'anga te kā riro ei 'Akameitaki i te Tūranga o te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+, 'ē, ko te Kūmiti-Iiti no te Kimi Matatio ka Arataki rātou i te au 'anga'anga kimi matatio ki rauka teta'i au rāvenga meitaki no te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+

The timeline for this phase is as the below:



'Ea'a te au taka'i 'anga no te tu'anga mua?

Na roto i Kūmiti Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+ 'ē pērā te au Kumiti-Iiti, kua 'akamata te au 'anga'anga te'ate'amamao mei te mua mata'iti 2020. Ko te tu'anga o te Ko'iko'i Manako ka rau-maire 'ia te reira i te rā 31 o Tiurai 2020, 'ē ka rave'ia teia au 'anga'anga 'ē tae atu ki roto 'iā Noema 2020. I roto i teia tuātau, ka tā'anga'anga'ia te au rāvenga Kimi Matatio no te ko'iko'i 'ē te 'akaputu i te au manako ō to tātou iti-tangata, 'ē ko teia te tango o ta tātou Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+.

Ea'a te rāvenga Kimi Matatio 'ē pērā, ka 'akapē'ea i te tā'anga'anga 'anga i te reira, i te tuātau 'akate'ate'amamao 'anga i te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+

Ei 'akamātūtū i teia parāni, ka anoano'ia teta'i 'akapāpū'anga tiratiratū. Ka kapiti 'ia mai teta'i au tu'anga no roto i te au Taka'i'anga 'Ākara atu ki te Piriarangi teia 'anga'ia 'e te putuputu'anga o teia nei ao, koia ko te Tā'okota'i'anga Kimi pu'apinga 'ē te au Rāvenga 'Akameitaki ei akatupu i te au anga'anga akapāpū'ia. Ko teia taka'i'anga ka 'ākara aia i te au 'akatakāpātoa 'ā te iti-tangata 'ē te au 'anga'anga 'ā te ta'unga anga ture akano'ono'o no te tuātau ki mua. Na roto i teia 'akano'ono'o'anga ka kitea tetai au manamanatā e tupu mai ra i runga i te piriarangi, 'ē ka riro te au Uiui anga / Ko'iko'i'anga 'ē te kimi matatio ei tūrama mai kia mārama meitaki tātou i teia au manamanatā.

'Iā tātou e akaputu nei i teia au papa-korero, ka riro te 'Akapapa'anga ō to tātou iti-tangata ei kaveinga no tātou. Ko te 'Akapapa'anga, ko te tango teia o te iti-tangata Māori. Ka akakite mai te reira i te kāpua'anga ō to tātou au matakeinanga e te tā'okota'i'anga o te iti-tangata kia rauka te korōna no te katoatoa. Ko te 'Akapapa'anga te tango ō to tātou au piri'anga kōpū-tangata, to tātou tika'anga 'ē te 'akaterē'anga i to tātou 'enua, 'akamou i te piri'anga ō to tātou au pā-'enua mei tērā uki ki tērā uki, ka 'akakite katoa mai te 'Akapapa'anga i to tātou piri'anga ki to tātou iti-tangata i vao ake i to tātou basileia. Ko teia piri'anga i roto i to tātou papa'anga tei riro ei 'akamāro'iro'i i te au 'anga'anga te'ate'amamao, pera te vaerua kia 'akamātūtū'ia no te tuātau ki mua no te 'enua 'ē te uki ā muri mai. Ko te tu'anga ranga / kimi matatio ka rauka mai teta'i au 'akaāri mei teta'i au manamanatā te ka riro 'ei ārai i te ora'anga tau o to tātou au matakeinanga. Ka rauka mai tetai au ravenga meitaki no te au kena 'anga'anga pērā te vaito'anga o te au tu'anga no teia au tuātau ki mua.

Eaa te ka'a i riro ei 'e tu'anga pu'apinga no te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+

Ko te ka'a, 'e 'ākara'anga teia no te au 'anga'anga no te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+. Ko te 'iri 'ē te tāpeka'anga o te ka'a, ko teia te au 'akapāpū'anga tiratiratū te kā riro ei tango no te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+. Ko te kimikimi'anga i te au puru kā tano no te Amani ka'a, koia katoa te kimikimi'anga i te au ture akano'ono'o, te au 'akateretere'anga tau ei rīpiri i teia 'Akapapa'anga kia rauka mai teta'i mea mātūtū.

Ko te au manako ka ko'iko'i'ia, te au kōperepere'anga kia 'ākara matatio 'ia i roto i te au tu'anga o te kimi pu'apinga, no te iti tangata, no te Aorangi, no ta tātou peu Māori, ka 'iri katoa 'ia rātou mei te ka'a kia 'āite ki teia parāni 'ānere mataiti. Ka tīmata tātou kia rauka 'iā tātou e umuumu nei tetai tūranga mātūtū, kia riro te ka'a ei itiki, 'ēi rīpiri 'iā tātou te iti-tangata ki to tātou pito-enua, koia ko ta tātou 'Ākono'anga Māori

'Akapē'ea au kia kitea mai tōku au manako?

Na tātou pouroa teia parāni ko te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+. Kare teia i te Ōrama me kore e parāni na tetai kē, na tātou uā'orāi teia. I teia tuātau 'e 'āti'anga mānea to tātou kia rongo 'ia mai to tātou au Reo, manako, moemoeā, 'ē te au tāmanako'anga na roto i te au ko'iko'i'anga manako te ka rave'ia.

Ka putuputu te au Uipā'anga ko'iko'i manako na te iti-tangata 'ē ka akakite 'ia te reira ki te katoatoa na runga i te au māreva tūkētūkē. Te anoano nei mātou kia rauka te ati'anga no to tātou iti-tangata i te 'ōronga mai i to rātou reo, manako, moemoeā 'ē te au tāmanako'anga na roto i te 'ātui roro-uira, pērā te matapuka. Ka 'akano'o'ia tetai au ngā'i ei ko'iko'i i to kōtou au manako 'ē ka akakite katoa ia tei ea teia au ngā'i nei. Ka ariki katoa mātou i te au manako te ka na runga mai i te mēre uira, inārā ka tātā koe i te tumu tāpura ki runga i teia mēre nā'au koia oki Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+.

Ko te ati'anga teia kia 'akarongo'ia tō'ou reo. Ko ta mātou tu'anga ko te 'ōronga atu i te au tauturu tūkētūkē kia rauka i te ko'i mai i tō'ou manako. 'E 'anga'anga katoa na mātou i te akaputu i te au manako no roto mai te au putuputu'anga 'ē kia tāru 'ia te reira ki roto i te Ara 'Akapapa'anga Nui 2020+ kia riro mai e na tātou rāi e taka'i i teia ara tei 'akano'o'ia no tātou.

Ko teta'i tu'anga katoa koia ko te 'ōronga mai i ta kōtou turu 'ē to kōtou au reo kia mātou kia pāpū ē ko te Ara 'Akapapa'anga Nui 'ē te au kena 'anga'anga te au parāni kia tupu te reira 'ē kia akaāri'ia mai te manako o te basileia. Te anoano nei mātou i te 'akarongo i to kōtou au reo

No teta'i 'akamārama'anga 'o'onu no runga i te Ara 'Akapapa'anga Nui a te Kuki Airaniaer mai ki tei 'īmēre